

Opinie

Rafał Pankowski | W kręgu oddziaływania ideologii neofaszyzmskiej jest kilkanaście tysięcy ludzi. Ich liczbę można oszacować na podstawie nakładów publikacji o tego typu treściach albo liczby sprzedawanych płyt zespołów rockowych propagujących faszyzm — twierdzi publicysta i redaktor pisma „Nigdy Więcej”

Chora fascynacja faszyzmem

W: Mam nieodparte wrażenie, że problem neonazizmu i faszyzmu w polskim życiu publicznym jest demonizowany. Proszę mnie przekonać, że jest inaczej.

RAFAŁ PANKOWSKI: Zjawisko nie jest wprawdzie masowe, ale jest istotne, bo realnie istniejące. Polska nie jest wyjątkiem. Zjawisko rasizmu, ksenofobii czy neofaszyzmu występuje we wszystkich krajach w Europie. Niestety, stało się tak, że nawet bardzo szczególna historia Polski, kraju, który wiele wycierpiał z powodu faszyzmu, nas nie impregnuje. Dotyczy to zwłaszcza młodzieży.

Jest pan działaczem stowarzyszenia Nigdy Więcej. Przekonywanie, że w Polsce istnieje zagrożenie faszyzmem, to racja bytu takiego stowarzyszenia...

Nie chciałbym na tym poziomie rozmawiać, bo to pytanie mi uwłacza.

Wolałbym, aby tego zjawiska w Polsce nie było, ale skoro kilkanaście lat temu się ono pojawiło, to trzeba je obserwować i mu przeciwdziałać.

Jak wiele osób w Polsce jest pana zdaniem zaangażowanych w ten ruch?

Szacujemy, że w kręgu oddziaływania ideologii neofaszyzmskiej znajduje się kilkanaście tysięcy ludzi, przede wszystkim młodych.

Jak państwo to policzyli?

Można to szacować na podstawie nakładów publikacji o tego typu treściach albo liczby sprzedawanych płyt zespołów rockowych propagujących faszyzm lub na podstawie liczby młodych osób, które funkcjonują w subkulturze skinheadów.

Jeśli nawet założymy, że kilkanaście tysięcy ludzi jest w orbicie tej ideologii, choćby w ten sposób, iż zdarzyło im się kupić płytę jakiegoś zespołu, to w skali prawie czterdziestomilionowego kraju jest to jednak środowisko marginalne.

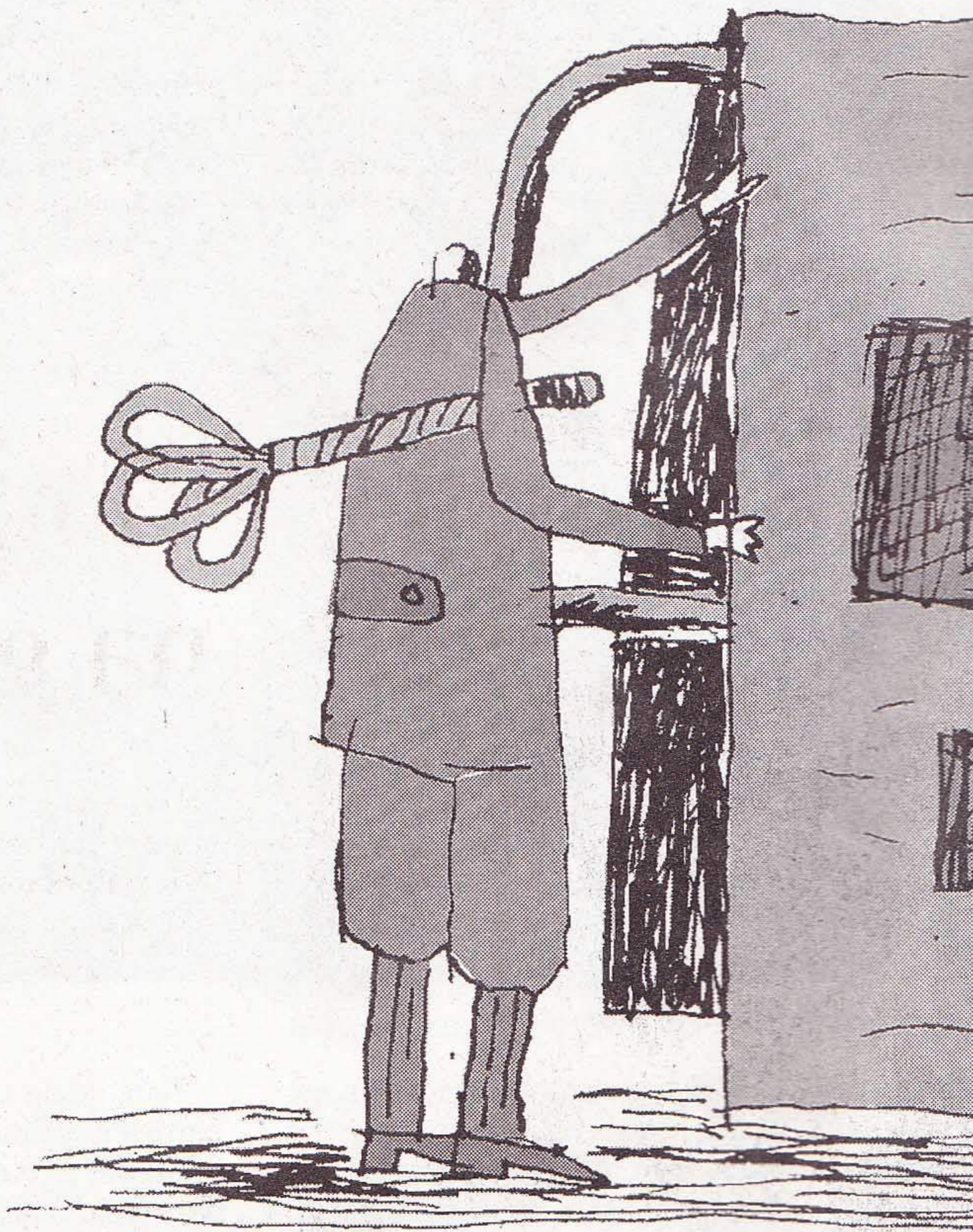
Zgadzam się, ale nie powinno nas to usypiać. Samo pojawienie się takiej chorej fascynacji jest wystarczającym sygnałem, by zastanowić się nad przyczynami i nad przeciwdziałaniem.

Inną rzeczą są zespoły rockowe, wydawanie niemądrych pisemek czy istnienie ruchu skinheadów, a inną jednak twierdzenie, że nurt neonazizmu jest obecny w polskim życiu publicznym.

I znów się zgadzam, ale są przypadki i — to całkiem sporo — kiedy dystans od tak zwanego marginesu politycznego do poważnej polityki jest zaskakująco krótki. I są przykłady ludzi wywodzących się z najbardziej skrajnych nurtów bliższych neonazizmowi, którzy okazują się związani z tak wpływowymi ugrupowaniami jak Samoobrona czy LPR.

Proszę o przykłady.

Choćby kariera Mateusza Piskorskiego, szczecińskiego posła Samoobrony, który był czołową postacią w środowisku skinheadów w Szczecinie. To osoba ze środowiska, które można nazwać wprost nazistowskim. Dziś jest parlamentarzystą i wciąż jest związany z rosyjskimi szowinistami skupionymi wokół Ruchu Eurazjatyckiego Aleksandra Dugina. Bywał gościem rosyjskich ruchów neoimperialnych w Moskwie. Sam Dugin, który im patronuje, jest współtwórcą ideologii narodowego bolszewizmu łączącej najgorsze totalitarne aspekty komunizmu i faszyzmu.

Czy to dowodzi, że poseł Piskorski jest wyznawcą tej ideologii?

Wydawałoby się, że po ujawnieniu tego typu powiązań w większości krajów o dojrzałej demokracji nie byłoby dla niego miejsca w partii współrządzącej. U nas Piskorski wciąż jest jednym z czołowych przedstawicieli Samoobrony. Innym przykładem jest Piotr Farfał, wiceprezes TVP. **Tyle że z tego, co pamiętam, to on się mocno tłumaczył z „grzechów młodości” i nic chyba nie wskazuje na to, że przy nich trwa...**

Nie odmawiam nikomu prawa do przemiany. Ale powinien on za grzechy młodości odpokutować i wykazać się czymś pozytywnym. Tymczasem oprócz tego, że pan Farfał działał w Narodowym Odrodzeniu Polski, a potem Młodzieży Wszepolskiej, nie ma wybitnych osiągnięć zawodowych. Pozycję wyrobił sobie, działając w środowisku skinheadów i neonazistów.

Rozumiem, że ma pan na to twarde dowody, bo inaczej są to oszczerstwa.

Tych dowodów jest mnóstwo, chodzi nie tylko o pisanie i redagowanie w piśmie „Front”, gdzie adres redakcji był prywatnym adresem Farfała, ale też w „Szczerbcu”, piśmie Narodowego Odrodzenia Polski, które otwarcie zwalcza demokrację, ostentacyjnie głosi antysemityzm i neguje Holokaust. I jest związane z najbardziej skrajnymi nurtami neonazizmu w Polsce.

Z takimi poglądami nikt w Polsce nie zdobył jednak żadnego mandatu w jakichkolwiek wyborach, nawet do rady gminy. Zna pan przypadek, by było inaczej?

Faktem jest, że neofaszyści ostentacyjnie gloryfikujący Hitlera nie zdobywali poparcia. To dobrze świadczy o wyborcach. Natomiast niedobrze świadczy o dojrzałości polskiej klasy politycznej, że ludzie,

którzy mają na koncie taką działalność, są akceptowani jako partnerzy polityczni. Postulowalibyśmy, by w sprawie jednoznacznej odrzucenia faszyzmu zawarto ponadpartyjne porozumienie niezależne od podziału na lewicę czy prawicę.

Ale przecież jest używana do walki politycznej. Ilekroć prawica rządzi, tylekroć słychać o zagrożeniu szowinizmem, neonazizmem, faszyzmem.

Tak się składa, że te skrajne środowiska mają tendencję do przyklejania się do ugrupowań prawicowych. To jest zadanie dla prawicy, by coś z tym zrobić.

Prawica chyba to rozumie. Dziewczyna ze zdjęcia z imprezy, gdzie używano nazistowskich gestów, straciła pracę asystentki Macieja Giertycha z dnia na dzień.

Mam wrażenie, że ona była kozłem ofiarnym dla Romana Giertycha, któremu wydawało się, że tym gestem załatwi całą sprawę. Ale nie odciął się od innych ludzi z LPR, takich jak Wojciech Wierzejski, który też ma związki ze środowiskiem skinheadów. Na to Giertych przymyka oczy.

Z takim image'em jak Wierzejski w Warszawie można zdobyć niewiele głosów, mniej niż Krasnale i Gamonie. Jakież więc tu zagrożenie, nawet gdyby on faktycznie, jak pan sugeruje, był kryptoskinheadem... Wynik Wierzejskiego dobrze świadczy o warszawiakach. Ale wciąż jest on drugą osobą w jednej z trzech rządzących partii. To dowód na to, że w polskiej polityce jest przyzwolenie dla skrajnych postaw i poglądów.

—rozmawiała Joanna Lichočka

Rafał Pankowski jest doktorem nauk społecznych, członkiem zespołu redakcyjnego pisma „Nigdy Więcej”